

Natuurtoets Vogelkwartier te Apeldoorn

18 april 2013

Natuurtoets Vogelkwartier te Apeldoorn

Toetsing op Flora- en faunawet

Verantwoording

Titel	Natuurtoets Vogelkwartier te Apeldoorn
Opdrachtgever	Woningcorporatie De Goede Woning
Projectleider	Erik Vonkeman
Auteur(s)	Berto van Dam
Tweede lezer	Benjamin Flierman
Uitvoering veldwerk	Peter ter Morsche
Projectnummer	4775902
Aantal pagina's	24 (exclusief bijlagen)
Datum	18 april 2013
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
BU Meten, Inspectie & Advies
Handelskade 11
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon +31 57 06 99 91 1
Fax +31 57 06 99 66 6

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Kenmerk R001-4775902ERT-mfv-V01-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding en doel	9
1.2 Natuurwetgeving	9
1.3 Methode	10
1.4 Belangrijke uitgangspunten	11
2 Locatie, ontwikkeling en aanwezige soorten.....	11
2.1 Situatie en beoogde ontwikkeling	11
2.1.1 Situatie	11
2.1.2 Beoogde ontwikkeling	12
2.2 Soortverspreiding	12
2.2.1 Flora	12
2.2.2 Zoogdieren	13
2.2.3 Vleermuizen	13
2.2.4 Vogels	14
2.2.5 Amfibieën en reptielen.....	15
2.2.6 Vissen.....	15
2.2.7 Dagvlinders en libellen	15
2.2.8 Overige ongewervelden	15
2.3 Samenvatting aanwezige tabel 2/3-soorten en broedvogels.....	16
3 Toetsing Flora- en faunawet.....	16
3.1 Inleiding	16
3.2 Overzicht effecten	17
3.3 Toetsing aanwezige soorten	17
3.3.1 Zoogdieren	18
3.3.2 Vleermuizen	18
3.3.3 Vogels	18
3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet	19
4 Conclusies en aanbevelingen	20
4.1 Conclusies.....	20
4.2 Planproces	21
4.3 Aanbevelingen.....	22

5 Literatuur..... 23

Bijlage(n)

- 1 Overzichtskaart van ligging plangebied ten opzichte van beschermde natuur
- 2 Toelichting natuurwetgeving

1 Inleiding

De woningcorporatie De Goede Woning heeft het voornemen een woonwijk te herontwikkelen. De woningen die in de huidige situatie in het plangebied staan, worden gesloopt. Vervolgens wordt op dezelfde locatie nieuwbouw gerealiseerd. Dit hoofdstuk bevat achtergrondinformatie over de relevante natuurwetgeving die bij dit project relevant is, en de wijze van toetsing hieraan.

1.1 Aanleiding en doel

Bij alle ruimtelijke ingrepen en plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Al tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk gemaakt te worden of er (mogelijk) sprake is van effecten op beschermde natuurwaarden, of er voldoende mogelijkheden zijn om eventuele effecten te mitigeren of compenseren, en of hiervoor een ontheffing- of vergunningsplicht geldt.

In opdracht van Woningcorporatie De Goede Woning heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor het slopen van een woonwijk en het realiseren van nieuwbouw op dezelfde locatie. De omvang en aspecten van de beoogde ontwikkelingen zijn nader beschreven in hoofdstuk 2.

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

- Welke natuurwetgeving is van belang en vormt het kader van deze toetsing?
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving?
- Welke consequenties zijn daar aan verbonden?
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

1.2 Natuurwetgeving

De huidige natuurwetgeving kan worden onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming. Soortbescherming wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk. Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) en de Wet op de Ruimtelijke Ordening (Wro). De Nb-wet beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de Nb-wet noodzakelijk.

In de Wro is de planologische bescherming van gebieden aangemerkt als Ecologische Hoofdstructuur vastgelegd. Toetsing hieraan vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen.

De beoogde planlocatie is gelegen in Apeldoorn in de provincie Gelderland. De afstand tot het meest nabije Natura 2000-gebied 'De Veluwe' bedraagt ongeveer 2,5 kilometer. De afstand tot het meest nabij gelegen deel van de Ecologische hoofdstructuur (EHS) bedraagt ongeveer één kilometer. Gezien het lokale karakter van de ingreep worden effecten op Natura 2000-gebieden en Ecologische Hoofdstructuur niet verwacht. Deze toetsing richt zich daardoor alleen op het beschermingsregime voortkomend uit de Flora- en faunawet. Een uitgebreide beschrijving met betrekking tot natuurwetgeving is opgenomen in bijlage 2. Samengevat is de Flora- en faunawet voor de beoogde ontwikkeling van toepassing.

1.3 Methode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens.

- Een oriënterend veldbezoek op 11 april 2013
- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en –data
- Deskundigenoordeel

Het oriënterende veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is erop gericht te controleren in hoeverre soorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen.

Bij ecologische veldwerkzaamheden is een volledige garantie ten aanzien van de aanwezige soorten soms niet te geven. Door de inzet van ter zake kundige ecologen wordt onze onderzoekskwaliteit zoveel mogelijk gewaarborgd. Mede in dit kader is Tauw aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, een samenwerkingsverband van adviesbureaus die ecologisch advieswerk geven en ecologisch onderzoek verrichten, opgericht met als doel de kwaliteit van ecologische advisering te verbeteren.

Op basis van het oriënterende veldbezoek, habitateisen van soorten en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden en/of aantoonbaar aanwezig zijn op basis van inventarisaties. De beoogde ontwikkeling is vervolgens getoetst op deze selectie van soorten.

Ten aanzien van vigerend beleid, soortspecifieke informatie en andere gegevens is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Een totaaloverzicht van deze bronnen is opgenomen in hoofdstuk 5.

1.4 Belangrijke uitgangspunten

Uitgangspunten bij de effectbepaling in dit onderzoek zijn dat er uitsluitend overdag gewerkt wordt en er geen oppervlaktewater aangetast wordt.

2 Locatie, ontwikkeling en aanwezige soorten

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de huidige en toekomstige staat en gebruik van de planlocatie en de verwachte beschermde soorten op basis van verspreidingsgegevens, oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel.

2.1 Situatie en beoogde ontwikkeling

2.1.1 Situatie

De foto's in figuur 2.1 geven een impressie van het plangebied. Figuur 2.2 geeft de globale ligging van het plangebied weer. Het plangebied betreft de woonwijk 'Vogelkwartier' in Apeldoorn. De woonwijk bestaat uit een aantal blokken rijtjeshuizen. De bouwstijl in het plangebied is vrij monotoon en bestaat voornamelijk uit jaren '20 woningen. In de tuinen en langs de wegen staat opgaande begroeiing in de vorm van bomen en struiken en er staan schuren in de achtertuinen.

Figuur 2.1 Fotoimpressie plangebied

Figuur 2.2 Ligging plangebied (globaal begrensd)

2.1.2 Beoogde ontwikkeling

De beoogde ontwikkeling is het herontwikkelen van een woonwijk. De 126 sociale huurwoningen die er in de huidige situatie staan, worden gesloopt en er komen sociale huurwoningen voor terug. De opgaande begroeiing zal bij het slopen van de wijk ook worden verwijderd.

2.2 Soortverspreiding

Op basis van verschillende literatuurbronnen is nader bekeken welke beschermde soorten in of in de omgeving van het plangebied voorkomen. Op basis van habitateisen, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of in de nabijheid van het plangebied verwacht worden. In de navolgende subparagrafen zijn deze per soortgroep beschreven.

2.2.1 Flora

Bij het oriënterende veldbezoek (11 april 2013) is een indruk verkregen van de aanwezige standplaatsen en is gekeken naar de aanwezige soorten (vaat)planten. In het plangebied zijn geen beschermde planten aangetroffen. Geschikte groeiplaatsen voor beschermde flora is evenmin aangetroffen. Gezien het lokale karakter van de ingreep worden effecten op beschermde plantensoorten daarom uitgesloten.

2.2.2 Zoogdieren

Volgens verspreidingsgegevens (www.zoogdieratlas.nl) en habitateisen zijn de das, boommarter (tabel 3) en de eekhoorn en steenmarter (tabel 2) in het plangebied te verwachten. Het plangebied betreft een woonwijk in verstedelijkt gebied en is voor soorten zoals de das en de boommarter ongeschikt als leefgebied. Omdat er in het plangebied niet veel bomen staan, is het uitgesloten dat het gebied belangrijk foerageergebied van de eekhoorn is. Vaste verblijfplaatsen van de eekhoorn zijn niet aangetroffen tijdens het veldbezoek. Het kan niet worden uitgesloten dat de steenmarter in of in de nabijheid van het plangebied foerageert of een vaste verblijfplaats heeft.

2.2.3 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Volgens verspreidingsgegevens (www.zoogdieratlas.nl; Limpens et al., 1997) en deskundigenoordeel zijn gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis in het plangebied te verwachten. Vleermuizen maken van hun leefomgeving op drie verschillende manieren gebruik.

Verblijfplaats

Holtes en spleten in bomen en gebouwen worden door vleermuizen als verblijfplaats gebruikt (Limpens et al., 2004). Er zijn geen bomen in het plangebied aanwezig die als verblijfplaats gebruikt kunnen worden vanwege de gehele afwezigheid van daarvoor geschikte holtes en/of spleten. Het is daarom op uitgesloten dat een boombewonende soort als de rosse vleermuis een verblijfplaats in het plangebied heeft. Het kan niet worden uitgesloten dat er verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en/of laatvlieger in de gebouwen aanwezig zijn.

Vliegroute

Om zich van verblijfplaats naar foerageergebied te verplaatsen maken vleermuizen vaak gebruik van geleidende lijnvormige elementen. Deze elementen zijn bijvoorbeeld gebouwen, bomen en struiken (Limpens et al., 2004). De rosse vleermuis is echter niet afhankelijk van geleidende lijnvormige elementen. Een effect op vliegroutes van rosse vleermuis is daarom op voorhand uitgesloten. Het kan niet worden uitgesloten dat de overige soorten de opgaande begroeiing en gebouwen als vliegroute gebruiken.

Foerageergebied

Veel soorten vleermuizen foerageren nabij bomen, struiken en gebouwen. De rosse vleermuis foerageert hoog boven open terrein (Limpens et al., 2004) en boven (half)open landschap. Dat de rosse vleermuis het plangebied als foerageergebied gebruikt is daarom op voorhand uitgesloten.

Het is niet uitgesloten dat gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger de opgaande begroeiing en/of gebouwen in of in de nabijheid van het plangebied als foerageergebied gebruiken.

2.2.4 Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: Alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermt tijdens de broedperiode. Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd. Broedvogels in categorie 1 tot en met 4 zijn jaarrond beschermd. Broedvogels uit categorie 5 zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten en ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Er zijn geen soorten uit categorie 5 te verwachten waarbij jaarrond bescherming te rechtvaardigen is. Soorten uit categorie 5 worden daarom vanaf nu aangeduid als algemene broedvogels. Een uitgebreid overzicht van de bescherming van broedvogels opgenomen in bijlage 2.

Soorten met jaarrond beschermde verblijfplaatsen

Er zijn een aantal soorten in het plangebied te verwachten die voor hun nestlocaties van gebouwen afhankelijk zijn. Deze soorten zijn de huismus en de gierwaluw (beide categorie 2) (Dienst Regelingen, 2009). Er zijn tijdens het veldbezoek veel huismussen waargenomen. Ook zijn er in de daken oude nesten gevonden en sporen die wijzen op nestlocaties die vorig broedseizoen in gebruik zijn geweest. De daken van de woningen zijn in theorie geschikt als broedlocatie voor de gierwaluw. Het is niet uitgesloten dat de gierwaluw in het plangebied broedt.

Figuur 2.3 Huismussen in het plangebied

De opgaande begroeiing biedt weinig nestgelegenheid voor vogelsoorten die jaarrond beschermd zijn. De begroeiing is waarschijnlijk wel van belang als foerageergebied voor de huismus. De opgaande begroeiing is daarom mogelijk onderdeel van de functionele leefomgeving van huismussen die in het plangebied broeden.

Algemene broedvogels

Diverse algemene broedvogels zijn in de opgaande begroeiing en gebouwen in het plangebied te verwachten. In de opgaande begroeiing kan bijvoorbeeld de merel, de heggenmus, de pimpelmees, de koolmees en de houtduif broeden. Soorten zoals de koolmees de pimpelmees, de spreeuw en de kauw kunnen onder de daken van de woningen broeden.

2.2.5 Amfibieën en reptielen

Op basis van verspreidingsgegevens (Herder et al., 2011) zijn heikikker, poelkikker en kamsalamander in of in de nabijheid van het plangebied te verwachten. Beschermd reptielen komen volgens verspreidingsgegevens (Creemers et al., 2009) niet in of in de nabijheid van het plangebied voor. Tijdens het oriënterend veldbezoek is tevens vastgesteld dat er geen geschikt habitat voor beschermde amfibieën en/of reptielen aanwezig is. Een effect op beschermde amfibieën en reptielen is daarom op voorhand uitgesloten.

2.2.6 Vissen

Bij de beoogde ontwikkelingen wordt geen oppervlaktewater geschaad. Een effect op beschermde vissoorten is daarom op voorhand uitgesloten.

2.2.7 Dagvlinders en libellen

Op basis van verspreidingsgegevens (Bos et al., 2006; Dijkstra et al., 2002) worden binnen of nabij het plangebied geen beschermde dagvlinders en libellen verwacht (hoewel een enkel zwervend exemplaar nooit is uit te sluiten). Er is tijdens veldbezoek ook geen geschikt habitat voor beschermde dagvlinders aangetroffen. Gezien de afwezigheid van geschikt biotoop, is geen sprake van een negatief effect op populaties van beschermde dagvlinders en libellen.

2.2.8 Overige ongewervelden

Als ongewervelden zijn in de Flora- en faunawet naast dagvlinders en libellen ook enkele kevers (zoals het Vliegend hert, Brede geelrandwaterroofkever, Gestreepte waterroofkever), weekdieren (zoals de Platte schijfhoren) en een kreeftachtige (Rivierkreeft) beschermd door de Flora- en faunawet. Het plangebied en directe omgeving voorzien voor geen van deze soorten in een geschikt habitat en/of bevat geen geschikte (landschaps)elementen. De aanwezigheid van en effecten op deze soorten worden dan ook uitgesloten.

2.3 Samenvatting aanwezige tabel 2/3-soorten en broedvogels

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurbronnen en het oriënterende veldbezoek en deskundigenoordeel zijn in tabel 2.1 de soorten weergegeven, waarvan verwacht wordt dat deze in of in de nabije omgeving van het plangebied voor kunnen komen. In tabel zijn de zwaarder beschermde soorten opgenomen (Flora- en faunawet tabel 2 en 3 en broedvogels). De licht beschermde soorten (tabel 1) waarvoor veelal een vrijstelling geldt zijn niet genoemd. Rode Lijstsoorten zonder beschermde status zijn evenmin opgenomen.

Tabel 2.1 Beschermde soorten (tabel 2/3 en broedvogels) die op basis van verspreidingsgegevens, veldbezoek en deskundigenoordeel in of in de nabije omgeving van het plangebied verwacht worden

Soortgroep	Verwachte soorten (tabel 2/3 en broedvogels)
Zoogdieren	Verblijfplaatsen van steenmarter (tabel 2) in bebouwing
Vleermuizen	Verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger (tabel 3) in bebouwing
Vogels (vaste verblijfplaatsen)	Gierzwaluw, huismus (beide categorie 2) in bebouwing
Vogels (algemeen)	Diverse (algemene) broedende vogelsoorten mogelijk in opgaande begroeiing en bebouwing

3 Toetsing Flora- en faunawet

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vragen: In welke mate worden door de Flora- en faunawet beschermde soorten planten of dieren door de beoogde activiteiten beïnvloed en zijn hiervoor mitigerende maatregelen en/of ontheffing noodzakelijk?

3.1 Inleiding

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. De wet maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten namelijk:

- Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud mits wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten waaronder de habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten

In de Flora- en faunawet is tevens een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

De jurisprudentie ten aanzien van te treffen maatregelen in het kader van de Flora- en faunawet is voortdurend aan veranderingen onderhevig. Recentelijke uitspraken van de Raad van State geven aan alleen wanneer maatregelen gericht zijn op het geheel en vooraf voorkomen van effecten (en overtreding verbodsbepalingen) de term 'mitigatie' gebruikt mag worden. Wanneer maatregelen gericht zijn op het wegnemen van (aanvankelijk) optredende effecten, dienen deze als 'compensatie' aangemerkt te worden. In dat geval is dus ook sprake van een overtreding van verbodsbepalingen en is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk.

3.2 Overzicht effecten

De beoogde (ruimtelijke) ingreep heeft een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten. Hierbij is onderscheid te maken tussen tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken. Dit zijn:

Tijdelijke invloeden:

- Geluid bij sloopfase
- Licht tijdens de bouwfase
- Trillingen bij sloopwerkzaamheden
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen
- Afwezigheid van gebouwen
- Afwezigheid van opgaande begroeiing

Permanente invloeden:

- Bouw van woningen

3.3 Toetsing aanwezige soorten

In hoofdstuk 2 is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen en/of in hoeverre het voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. In deze paragraaf is getoetst of het beoogde voornemen een effect kan hebben op de verwachte aanwezige beschermde soort(en). De andere soortgroepen worden in dit hoofdstuk dan ook verder buiten beschouwing gelaten.

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat effecten met zekerheid moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, kan daarom nader onderzoek noodzakelijk zijn.

3.3.1 Zoogdieren

Op basis van verspreidingsgegevens en het lokale habitat (met daarin bebouwing zoals huizen en schuren) kan het niet worden uitgesloten dat de steenmarter in of in de nabijheid van het plangebied foerageert of een vaste verblijfplaats heeft. Nader onderzoek naar de aanwezigheid van de steenmarter is daarom noodzakelijk.

3.3.2 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Het kan niet worden uitgesloten dat gebouwbewonende vleermuizen verblijfplaatsen in de woningen hebben. Bij het slopen van gebouwen gaan dergelijke verblijfplaatsen verloren. Ook kunnen bij sloopwerkzaamheden exemplaren van beschermde soorten vleermuizen worden geschaad of gedood. Nader onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen in de bebouwing is daarom noodzakelijk.

Vleermuizen zijn gevoelig voor verstoring door licht. Echter, omdat er uitsluitend overdag gewerkt wordt, is een effect door kunstmatige lichtbronnen uitgesloten.

Foerageergebied

In de tuinen van de woningen en langs de wegen is opgaande begroeiing aanwezig. Er is echter geen sprake van robuuste groenstructuren. In de directe omgeving van het plangebied is een vergelijkbare groenstructuur aanwezig en de zuidelijker gelegen parken 'westenenkerpark' en 'zuiderpark' voorzien in foerageergebied dat geschikter is. Er worden daarom geen negatieve effecten op foerageermogelijkheden verwacht als gevolg van een eventuele aantasting van het aanwezige groen in de wijk.

Vliegroutes

In de tuinen en langs de wegen is opgaande begroeiing aanwezig maar er is geen sprake van robuuste lijnvormige groenelementen. Aantasting van vliegroutes is daarom niet aan de orde.

3.3.3 Vogels

Jaarrond beschermde soorten

Het kan niet worden uitgesloten dat huismus en gierzwaluw in de woningen in het plangebied broeden. Vaste verblijfplaatsen van deze soorten zijn jaarrond beschermd. Door het slopen van de bebouwing worden dergelijke vaste verblijfplaatsen ook gesloopt. Door het vellen van de opgaande begroeiing wordt tevens de functionele leefomgeving van huismussen die in het plangebied broeden geschaad. Nader onderzoek naar de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen en leefgebiedonderdelen van de huismus en gierzwaluw is daarom noodzakelijk.

Algemene broedvogels

De opgaande begroeiing en de bebouwing kan door diverse soorten algemene broedvogels als nestlocatie worden gebruikt. Alle broedende vogels zijn beschermd. Sloop van gebouwen en verwijderen van bomen en struiken dienen gezien te worden als een voor vogels verstorende activiteit en dienen daarom buiten het vogelbroedseizoen gestart te worden of te worden uitgevoerd.

3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet

In tabel 3.1 zijn de beschermde tabel 2 en 3-soorten en broedvogels uit de Flora- en faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij geschaad worden door de ingreep. Eventueel overtreden verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn eveneens weergegeven.

Afhankelijk van de tijd tussen dit onderliggende onderzoek en van de sloop van gebouwen en verwijderen van bomen en struiken, kan een actualiserend of aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn naar de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten. Met name bij het in ongebruik raken van grond en/of bebouwing is de kans op (nieuw)vestiging van beschermde soorten aanwezig. De conclusies van dit onderzoek zijn daarom hooguit enkele jaren geldig.

Tabel 3.1 Flora- en faunawet soorten (tabel 2/3 en broedvogels) die mogelijk geschaad worden

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbepalingen*
Grondgebonden zoogdieren	Steenmarter (tabel 2)	Artikel 11. Afhankelijk van nader onderzoek naar steenmarter
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger	Artikel 11. Afhankelijk van nader onderzoek naar gebouwbewonende vleermuizen
Broedvogels, vaste verblijfplaatsen	Huismus, gierzwaluw (beide categorie 2)	Artikel 11. Afhankelijk van nader onderzoek naar huismus en gierzwaluw
Broedvogels, tijdens broedseizoen	Diverse soorten algemene broedvogels	Artikel 2. (niet van toepassing mits de uitvoering buiten het broedseizoen plaatsvindt)

***Toelichting verbodsbepalingen tabel:**

Artikel 2: Zorgplicht en Zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
 Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

In opdracht van Woningcorporatie De Goede Woning heeft Tauw een natuurtoets uitgevoerd. Woningcorporatie De Goede Woning heeft het voornemen om een woonwijk te herontwikkelen. De wijk wordt gesloopt en er wordt vervolgens nieuwbouw gerealiseerd. De opzet van dit onderzoek is het toetsen of er in of in de nabijheid van het plangebied relevante beschermde soorten voorkomen en of deze soorten door de beoogde ingrepen worden geschaad. Aan de hand van dit onderzoek is vastgesteld of de beoogde ingrepen “redelijkerwijs uitvoerbaar zijn”. Het onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een natuurtoets. De Flora- en faunawet is de wetgeving die van toepassing is bij deze toets.

Grondgebonden zoogdieren

Het kan niet worden uitgesloten dat de steenmarter verblijfplaatsen in de bebouwing in het plangebied heeft. Bij het slopen van bebouwing worden mogelijk vaste verblijfplaatsen verwijderd. Ook kunnen steenmarters tijdens werkzaamheden worden beschadigd of gedood. Nader onderzoek naar steenmarter is noodzakelijk.

Vogels

Alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd. Het kan niet worden uitgesloten dat de huismus en de gierzwaluw in de gebouwen in het plangebied broeden. Vaste verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving van deze soorten zijn jaarrond beschermd. Bij het slopen van de bebouwing worden mogelijk vaste verblijfplaatsen verwijderd. Ook kunnen volwassen en juveniele huismussen en gierzwaluwen (of eieren van deze soorten) tijdens werkzaamheden worden beschadigd of gedood. Nader onderzoek naar deze soorten is noodzakelijk.

In het plangebied zijn diverse algemene broedvogels te verwachten. Sloop van gebouwen en verwijderen van bomen en struiken dient gezien te worden als een voor vogels verstorende activiteit en dienen buiten het vogelbroedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen loopt globaal van medio maart tot medio juli. Ook buiten deze periode zijn broedende vogels beschermd.

Vleermuizen

Het kan niet worden uitgesloten dat de gebouwen door verschillende soorten gebouwbewonende vleermuissoorten als vaste verblijfplaats wordt gebruikt. Bij het slopen van bebouwing worden mogelijk vaste verblijfplaatsen verwijderd. Ook kunnen vleermuizen tijdens werkzaamheden worden beschadigd of gedood. Nader onderzoek naar verblijfplaatsen (zowel zomer als winterverblijven) van gebouwbewonende vleermuizen is noodzakelijk.

Toelichting nader onderzoek

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een overtreding van verbodsbepalingen *met zekerheid* moet kunnen worden uitgesloten. Uitsluitel is alleen mogelijk op basis van voldoende en actuele gegevens. Wanneer negatieve effecten op soorten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, is daarom nader onderzoek naar de aanwezigheid van deze soorten noodzakelijk. Ook bij het aanvragen van een eventuele ontheffing of indienen van een mitigatieplan dient de aanwezigheid van de betreffende soort aangetoond te worden. Hierbij geldt een 'omgekeerde bewijslast waarbij de initiatiefnemer verantwoordelijkheid draagt.

4.2 Planproces**Mitigatie/Compensatie en/of ontheffing**

Afhankelijk van de uitkomsten van de nadere onderzoeken kunnen vervolgmaatregelen en – procedures nodig zijn. De jurisprudentie ten aanzien van te treffen maatregelen in het kader van de Flora- en faunawet is voortdurend aan veranderingen onderhevig. Recentelijke uitspraken van de Raad van State leren dat alleen maatregelen die gericht zijn op het *geheel en vooraf voorkomen* van effecten (en overtreding verbodsbepalingen) 'mitigatie' genoemd kunnen worden. Wanneer maatregelen gericht zijn op het *wegnemen* van aanvankelijk optredende effecten, dienen deze als 'compensatie' aangemerkt te worden. In dat geval is dus ook sprake van een overtreding van verbodsbepalingen (er is immers een al dan niet tijdelijk effect) en is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Ook bij mitigatieplannen verdient het de aanbeveling het mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I. Dit dient te gebeuren door het indienen van een ontheffingsaanvraag, waarbij de goedkeuring van de mitigerende maatregelen gegeven wordt in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een goedgekeurd mitigatieplan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase. De ruimtelijke vergunning- en planprocedures kan daarom doorgang vinden. Het aanvragen van een ontheffing of het laten goedkeuren van het mitigatieplan én het uitvoeren van de maatregelen van de ontheffing of het mitigatieplan dient echter wel vóór aanvang van de werkzaamheden afgerond te zijn.

Bij formele ontheffingsaanvragen dient rekening gehouden te worden met een proceduredtijd die kan oplopen meerdere maanden.

Planning en geldigheid

Afhankelijk van de tijd tussen dit onderliggende onderzoek en van de sloop van gebouwen en verwijderen van bomen en struiken, kan een actualiserend of aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn naar de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten. Met name bij het in ongebruik raken van grond en/of bebouwing is de kans op (nieuw)vestiging van beschermde soorten aanwezig. De conclusies van dit onderzoek zijn daarom hooguit enkele jaren geldig. Om deze reden wordt tevens geadviseerd om het terrein zolang mogelijk in gebruik te houden, voorafgaand aan de ontwikkeling. Op die manier wordt voorkomen dat (beschermde) dieren zich vestigen in het tijdelijk in onbruik geraakte plangebied.

Planvorming en ecologie

Bij de planprocessen van de toekomstige inrichting is het raadzaam om tijdig een ecooloog te betrekken in verband met de mogelijke effecten die de nieuwbouw met zich mee brengt. Op die manier kan tevens tijdig nagedacht worden over zaken als ecologisch wenselijke verlichtingsplannen en aanverwante inrichtingsvraagstukken.

4.3 Aanbevelingen

Planning en ruimte voor pionierssoorten

Door het tijdig uitvoeren van sloop van gebouwen en verwijderen van bomen en struiken kan het plangebied onaantrekkelijk gemaakt/gehouden worden teneinde eventuele (nieuw)vestiging van beschermde soorten te voorkomen. Dit kan echter pas nadat zeker gesteld is dat er zich geen beschermde soorten aanwezig zijn. Wanneer de sloop van gebouwen en verwijderen van bomen en struiken plant technisch nog niet nodig is, zou echter ook in overleg getreden kunnen worden met het Ministerie van EL&I over het vooraf toestaan van de uiteindelijke verwijdering van eventueel naderhand vestigende beschermde dier- of plantensoorten. Op deze manier kan het in ongebruik zijnde plangebied tijdelijk ruimte bieden aan pionierssoorten.

Natuurlijke inrichting

Met de toekomstige inrichting van het plangebied zou rekening gehouden kunnen worden met natuur in algemene zin. In de nieuwe bebouwing kunnen voorzieningen gemaakt worden voor vleermuizen en vogels welke door de huidige nieuwbouwtechnieken (in algemene zin) dreigen te verdwijnen. Hierbij valt te denken aan gierzwaluw dakpannen of –muurstenen en mussenvides en het gebruik van zachte kalkrijke cementmortel ten behoeve van zeldzame (kade)muurplanten. Ten aanzien van verlichting is het raadzaam om vooraf een verlichtingsplan op te stellen waarbij rekening wordt gehouden met natuurwaarden. Bij een nadere uitwerking zijn wij u hierbij graag van dienst.

5 Literatuur

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002. De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Herder, J., A. van Diepenbeek & R. Creemers, 2011. NEM Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2011. Ravon.

Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Limpens, H.J.G.A., P. Twisk & G. Veenbaas, 2004. Met vleermuizen overweg. Brochure over vleermuizen en de wijze waarop bij planning, aanleg, reconstructie en beheer van wegen praktische invulling kan worden gegeven aan de wettelijke zorgplicht voor vleermuizen. Uitgave Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft & de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Arnhem.

LNV, Dienst Regelingen (2009) Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Internetbronnen

www.zoogdieratlas.nl*

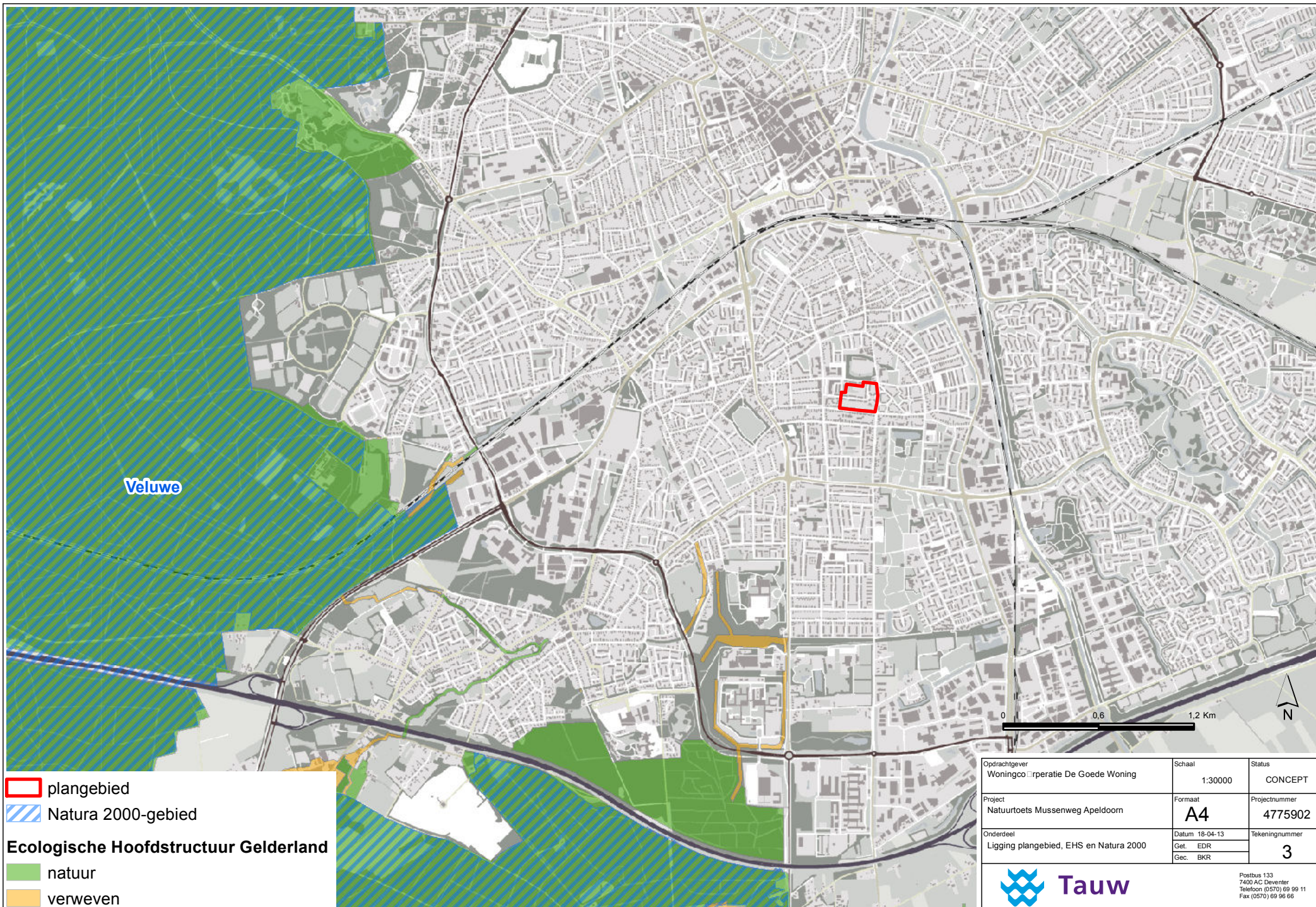
* Meest recente bezoek aan website op 18-04-2013

Kenmerk R001-4775902ERT-mfv-V01-NL

Bijlage

1

Overzichtskaart van ligging plangebied ten opzichte van beschermde natuur

Opdrachtgever Woningco-Operatie De Goede Woning	Schaal 1:30000	Status CONCEPT
Project Natuurtoets Mussenweg Apeldoorn	Formaat A4	Projectnummer 4775902
Onderdeel Ligging plangebied, EHS en Natura 2000	Datum 18-04-13 Get. EDR Gec. BKR	Tekeningnummer 3

Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

4775902_10003D.MXD

Bijlage

2

Toelichting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I, voorheen LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën namelijk:

- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarste soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Daarnaast zijn van een aantal soorten de vaste rust- en verblijfplaatsen én de functionele omgeving jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

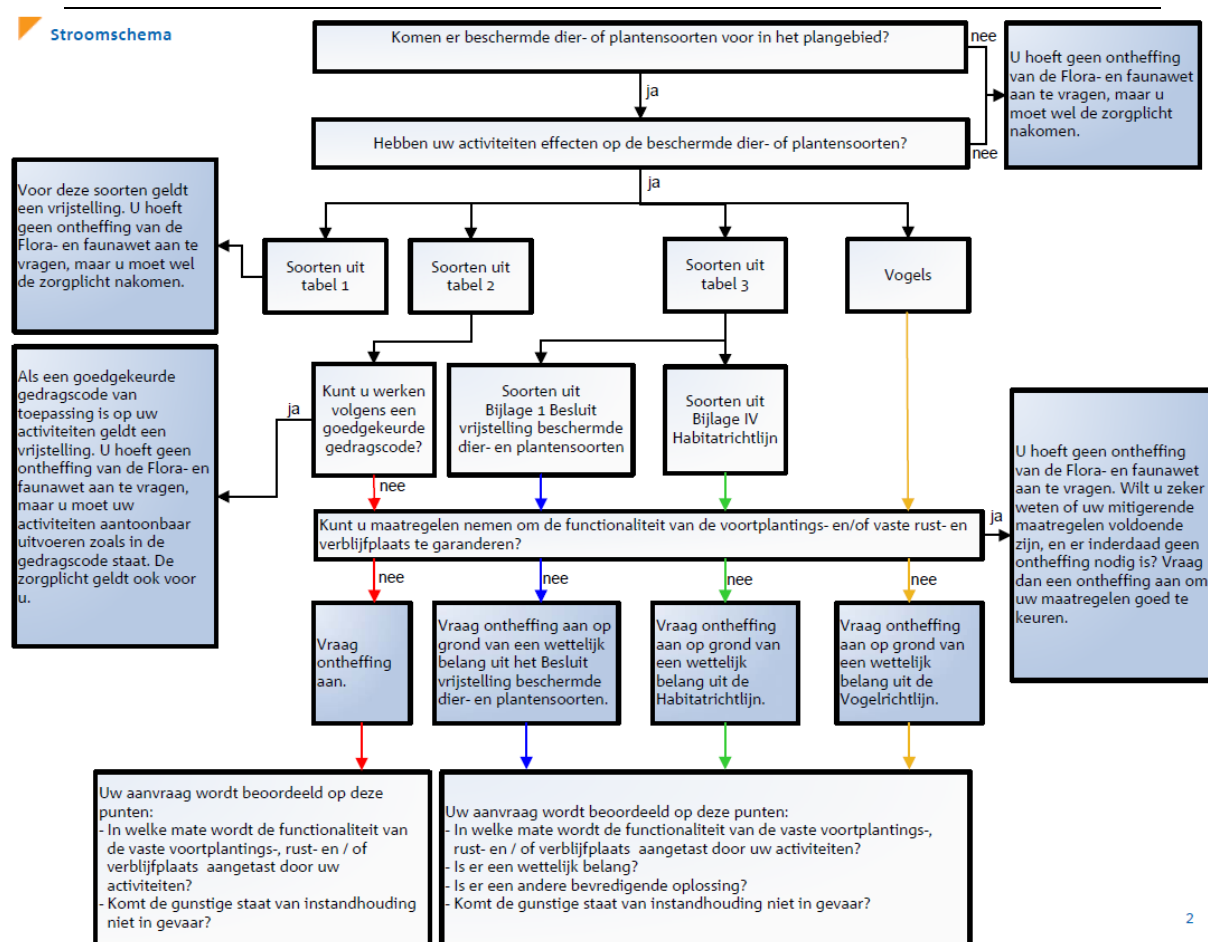
De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van EL&I. Een mitigatieplan of ontheffing dient in het bezit te zijn voorafgaand aan de start van de uitvoeringsfase.

- Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, beschadigen of verwijderen van beschermde planten
Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren
Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijf- en voortplantingsplaatsen
Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren
Artikel 13: Verbod: bezit van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2- en 3-soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EL&I goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2- of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Recentelijke uitspraken van de Raad van State leren dat maatregelen alleen als 'mitigatie' bestempeld mogen worden wanneer deze gericht zijn op het (vooraf) voorkomen van overtreding van verbodsbepalingen. In gevallen waar effecten verwacht worden, vormen de te treffen maatregelen echter vaak een compensatie van aanvankelijk wel optredende effecten. Alleen wanneer maatregelen die gericht zijn op het *geheel en vooraf voorkomen* van effecten (en overtreding verbodsbepalingen) kan de term 'mitigatie' gebruikt worden.

Het verdient de aanbeveling een mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer maatregelen gericht zijn op het *wegnemen* van aanvankelijk optredende effecten, dienen deze als 'compensatie' aangemerkt te worden. In dat geval is dus ook sprake van een overtreding van verbodsbepalingen (er is immers een al dan niet tijdelijk effect) en is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk.

Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd.

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mag worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'.

Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van EL&I in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt gedaan aan de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van EL&I geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van EL&I eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort¹

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

- a) *Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
- b) *Bescherming van flora en fauna*
- c) *Veiligheid van het luchtverkeer*
- d) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
- e) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
- f) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
- g) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
- h) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*
- i) *Bestendig gebruik*
- j) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.*

Voor tabel 3-soorten uit de bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn.

¹ De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen

Dit zijn:

- a) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
- b) *Ter voorkoming van ernstige schade aan onder andere gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*
- c) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*
- d) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- e) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is van alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat álle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. De onderscheiden categorieën zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil)
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus)
3. Nesten van vogels, zijnde géén koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk)
4. Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil)
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: Boerenzwaluw, Groene specht en Torenvalk)

Het bevoegd gezag hanteert voor categorie 1 tot en met 4 de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendif en Zwarte wouw*. De vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving van deze soorten zijn daardoor jaarrond beschermd. De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter óók jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de aanwezige rust- en verblijfplaatsen.

Voor categorie 5 hanteert het bevoegd gezag de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht.*

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

- a) - *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
 - *Veiligheid van het luchtverkeer*
 - *Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren*
 - *Bescherming van flora en fauna*
- b) *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- c) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken".

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Over de Rode Lijst

De Rode Lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode Lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt gebracht. Voorts geldt dat voor beschermde Rode Lijstsoorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist.